

**УИЛЪЯМ
ШЕКСПИР**

TURHAA
LEMMEN
TOUHUA

Уильям Шекспир

Turhaa lemmen touhua

«Public Domain»

Шекспир У.

Turhaa lemмен touhua / У. Шекспир — «Public Domain»,

Содержание

Näytelmän henkilöt:	5
ENSIMMÄINEN NÄYTÖS	6
Ensimmäinen kohtaus	6
Toinen kohtaus	15
TOINEN NÄYTÖS	19
Ensimmäinen kohtaus	19
Конец ознакомительного фрагмента.	32

William Shakespeare

Turhaa lemмен touhua

Näytelmän henkilöt:

FERDINAND, Navarran kuningas.
BIRON, I
LONGAVILLE, I kuninkaan seuruetta.
DUMAINE, I
MERCADÉ, I Ranskan prinsessan seuruetta.
BOYET, I
DON ADRIANO DE ARMADO, espanjalainen.
Sir NATHANAEL, pastori.
HOLOFERNES, koulunopettaja.
PÖLLÖ, konstaapeli.
KALLO, talonpoika.
TIISA, Armadon kantapoika.
Metsänvartija.
Ranskan prinsessa.
ROSALIINA, I
MARIA, I prinsessan hovineitsyitä.
KATARIINA, I
JAQUENETTA, talonpoikaistyttö.
Virkamiehiä ja muita kuninkaan ja prinsessan seuralaisia.
Tapaus: Navarrassa.

ENSIMMÄINEN NÄYTÖS

Ensimmäinen kohtaus Navarra. Puisto kuninkaanlinnan edustalla

(Kuningas, Biron, Longaville ja Dumaine tulevat.)

KUNINGAS.

Se maine, jota elo tavoittaa,
Saa vaskikirjoiss' elää haudoillamme,
Somentain meitä kalman rumentaissa,
Jos korpin-ahnaan ajan uhallalla
Sen kunnian voimme elämässä ostaa,
Mi kuolon tuiman odan tylsittää
Ja perinnöks suo meille ijaissyden.
Siis, uljaat urhot, – uljait' olette,
Kun sotaa käynte omaa hehkua
Ja mailman koko himolaumaa vastaan —
Lujana pysyy viime säädöksemme:
Navarra tulee mailman ihmeeksi,
Hovimme pikku-akatemiaksi
Ja tyynen mietiskelyn tyysijaksi.
Te kolme, Longaville, Biron, Dumaine,
Vannoitte kanssain elää kolme vuotta
Kuin koululaiset tämän ohjeen mukaan,
Jonk' olen tähän paperille pannut.
Jo valan teitte, nyt vain nimet alle,
Jott' omin käsin kunniansa kumois
Se, joka tästä rikkoo rahdunkaan.
Yht' uljaasti nyt allekirjoittakaa,
Kuin vannoitte, jott' oisi vala vakaa.

LONGAVILLE.

Sen teen, se kolmen vuoden vain on paasto;
Jos ruumis kärsiikin, niin juhlii sielu.
Suur' vatsa – tyhjät aivot! Herkkusuu
Kyll' ihraa saa, mut äly surkastuu.

DUMAINE.

Lihaansa kurittaa Dumaineekin tahtoo;
Tään mailman raa'at himoaineet heittää
Hän raa'an mailman palkkaorjille.
Komeus, lempi, rikkaus nyt on mennyt,
Ma viisauden mailla elelen nyt.

BIRON.

Voin noiden lupaukseen yhdistyä
Vain siinä, mitä olen vannonut,
Siis, kolme vuotta täällä opiskella.
Mut tuossa mont' on muuta kovaa kohta;
Kuin: ettei saa sill' aikaa naista nähdä,
– Niin toivoakseni ei säännöiss' ole —
Ja syömätt' olla yksi viikonpäivä
Ja muinakin vain kerran ruokailla,
– Niin toivoakseni ei säännöiss' ole —
Ja öisin nukkua vain kolme tiimaa
Ja päivin vähääkään ei uinahtaa —
Minä kun kiltist' aina yöni nukun,
Lisäten yöhön vielä puolen päivää —
Niin toivoakseni ei säännöiss' ole.
Kovalle ottaa tää: ei nähdä naista,
Paastoilla, oppia eik' unta maistaa.

KUNINGAS.

Mut teitte valan tehdä kaiken sen.

BIRON.

Ei, anteeks suokaa, sit' en tehnyt, en;
Tääll' olla lupasin vain kolme vuotta
Ja teidän kanssa opiskella suotta.

KUNINGAS.

Sen vannoitte ja kaiken muunkin näin.

BIRON.

Ma vannoin "niin" ja "ei" vain pilan päin.
Mut mikä siit' on hyöty? – soisin tietää.

KUNINGAS.

Se tietää, mit' ei muuten saisi tietää.

BIRON.

Mik' arkiälyltäkö salaan jää?

KUNINGAS.

Niin, opin taivainen on palkka tää.

BIRON.

No, semmoinen on opiskelu hupa,
Kun tietää saa, mit' ei ois muuten lupa,
Kuin esimerkiks, miss' on hyvä syödä,
Kun syömingit on kiellettyä työtä,
Tai miss' on soma tyttö verraton,
Kun tytöt ei lie arkiällyn alaa,
Tai miten välttää kiusallista valaa
Lupaustaan rikkomatta, – tuo jos on
Opinnon hyöty, niin kuin totta lie,
Niin siihen, mit' ei tiedä, tieto vie,
Ja silloin vannon: paras opin tie.

KUNINGAS.

Tuo opintomme tuiki turmeleisi
Ja turhaan iloon ajatukset veisi.

BIRON.

Kaikk' ilot turhat on, mut turhin aivan
Se, joka vaivan palkaks tuo vain vaivan
Mies vaivoin kirjoistansa tutkaisee
Totuuden valoa; sill' aikaa hältä
Lumeillaan totuus näön huikaisee,
Vie valon valo valon-etsijältä;
Ennenkuin valon löytää pimeässä,
On omain silmäin valo menemässä.
Ei, suuremman se huvin silmä saa,
Jos silmään kauniimpaan se katsahtaa;
Jos näin se huikeneekin, uuden palon
Saa silmästä, jok' otti siltä valon.
On viisus niinkuin kirkas aurinko:
Sit' ei saa julkein silmin tutkiskella;
On pieni kirjatoukan tuotanto:
Vain pöyhkeilyä lainaverhoimella.
Nuo tähtitaivaan kummit maalliset,
Jotk' ovat nimitelleet tähtilöitä,
Ei enemp' arvostaa voi valoöitä
Kuin tavalliset arki-ihmiset.
Ken paljon tietää, turhaa taakkaa kantaa;
Jokainen kummi osaa nimen antaa.

KUNINGAS.

Kuink' oppineesti oppia hän manaa!

DUMAINE.

Opillaan yksin loistaa, muill' ei sanaa.

LONGAVILLE.

Hän ruuhkan säästää, mutta viljan lanaa.

BIRON.

Jo joutuu kesä: muna huutaa kanaa.

DUMAINE.

S'ei sovi tähän.

BIRON.

Hyvin tällä erää.

DUMAINE.

Ei siinä pontta.

BIRON.

Mut on sentään perää.

KUNINGAS.

Biron on niinkuin kade hallan pesä,
Tuhota kevään esikoiset sois.

BIRON.

Niin, mutta miksi pöyhkeilisi kesä,
Ennenkuin lauluun syytä linnull' ois?
Ken keskoisesta lapsest' ilakoisi?
Ken jouluks toivois ruusuja? Ken voisi
Lumia nähdä Vapun hemmuissa?
Ei, joka asiall' on aikansa.
Opinnot teilt' on jääneet: yli katon
Kuljette, vaikk' on ovi sulkematon.

KUNINGAS.

Hyvästi, Biron! Joudat menemään.

BIRON.

Ei, kuningas; tein valan että jään.
Vaikk' opittomuutt' enemmänkin lienen
Nyt puoltanut, kuin puoltaa voisitte
Tuot' enkeliä tiedettänne te,
Niin toki valani ma pitää tiennen:
Jään tänne kolme vuotta kitumaan.
Tuon paperin ma lukeako saan?
Nimeni piirrän, vaikk' ois siinä mitä.

KUNINGAS.

Näin säilyt häpeästä; sanas pidä.

BIRON (lukee). "*Item*, ettei yksikään nainen saa tulla hoviamme peninkulmaa lähemmäksi."
– Onko niin kuulutettu?

LONGAVILLE. On neljä päivää sitten.

BIRON. Entä rangaistus? (Lukee.) "Kielensä menettämisen uhalla." – Kuka sen rangaistuksen on keksinyt?

LONGAVILLE.

Minä ehdotin sen siksi.

BIRON.

Ja, hyvä herra, miksi?

LONGAVILLE.

Se ankaraks on tehty pelätiksi.

BIRON.

Ja kaiken höylyyden sortimiksi.

(Lukee.) "*Item*, jos joku tavataan näiden kolmen vuoden aikana naista puhuttelemasta, niin on hän vikapää kaikkeen julkiseen häväistykseen, mitä muu hovi suinkin hänelle keksiä saattaa." —

Pian itse rikotte tuon säädöksenne;
On Ranskan maalta, niinkuin tiedätten,
Kuninkaan tytär tullut pateillenne —
Sorea tyttö, majesteettinen.
Isänsä, sairas, rampa, vuoteen oma,
Guiennen tahtois vapaaks lunastaa;
Siis, joko on tuo säädös joutavaa,
Tai tuli suotta tänne impi soma.

KUNINGAS.

Tuon unhotin. Nyt mikä neuvoks onkaan?

BIRON.

Niin, noin se oppi aina ampuu honkaan;
On kärkäs sille, mitä mieless' itää,
Mut unhottaapi, mitä tehdä pitää;
Ja halunsa kun saa, kun voittaa linnan,
Taas pois sen myy, jost' antoi kalliin hinnan.

KUNINGAS.

Tuon säännön suhteen täytyy tehdä lakko;
On hänen majoittamiseensa pakko.

BIRON.

Tuo pakko vielä panee kuninkaan
Valansa tuhannesti rikkomaan.
Jok' ihmisess' on haluja, mut tarmo
Ei niitä hillitse, vaan yksin armo.
Jos rikon valani, niin tuohon sanaan
Ma vetoan ja pakon esiin manaan. —
Nyt allekirjoitan nuo määräykset; (Kirjoittaa.)
Mut niistä pienimmänkään pykälän
Ken rikkoo, saakoon iki-häpeän.
On mulla niinkuin muilla viettelykset,
Mut toivon että, vaikka emminkin,
Valassa minä pysyn kauimmin.
Mut huviako saamme olla vailla?

KUNINGAS.

No, emme. Tiedättehän, näill' on mailla
Mies Espanjasta, hieno keikari,
Uusimman mailmanmuodin noudattaja,
Ja aivot oikein korupuheen paja;
Mies, joka oman kielens' säveliin
On mieltynyt kuin mihin hurmataikaan;
Tapojen mies, jonk' arvostelemiin
Vedotaan, kun saa säännöt riitaa aikaan;
Tuo oikun laps, Armado nimeltään,
Hän jouto-aikoinamme pöyhkeissään
Jytyää meille tummast' Espanjasta
Ja monest' urhost' ammoin kuuluisasta.
En tiedä, saako teidät suostumaan,
Mut mua miellyttää hän valheillaan.
Hänestä hovilaulajan ma saan.

BIRON.

Armado mies on aivan suurenmoinen:
Uspankki urho, muodin esikoinen.

LONGAVILLE.

Kun hän on huvinamme Kallon kanssa,
Niin kuluu kolme vuotta solkenansa.

(Pöllö, kirje kädessä, ja Kallo tulevat.)

PÖLLÖ. Mikä on herttuan oma persoona?

BIRON. Tämä tässä, poikaseni. Mitä tahdot?

PÖLLÖ. Minä itse etustan hänen omaa persoonaansa, sillä minä olen hänen korkeutensa konstapeli, mutta tahtoisin nähdä hänen oman persoonansa lihassa ja veressä.

BIRON. Tässä hän on.

PÖLLÖ. Signor Arma – Arma – sanoo terveisiä. Täällä on konnuutta tekeillä. Tässä kirjeessä on siitä enemmän.

KALLO. Sen sisälmys koskee vähän niinkuin minua.

KUNINGAS. Kirje upi-uljaalta Armadolta!

BIRON. Kuinka vähän siinä olkoonkin sisällystä, niin toivon Jumalaan, että sanat ainakin ovat suuret.

LONGAVILLE. Suurisanainen vähävarainen! Jumal' antakoon meille kärsivällisyyttä!

BIRON. Kuulemaanko vai hillitsemään nauruamme?

LONGAVILLE. Kuulemaan kiltisti ja nauramaan siivosti, tai pidättymään kummastakin.

BIRON. Niin oikein. Sen mukaan, miten esityksen parsi kohottaa meitä iloisuuden parsille.

KALLO. Asia koskee minua, herra, sen mitä se koskee Jaquettaa. Sillä tapaa, että minut tavattiin teoksiltani.

BIRON. Millä tapaa?

KALLO. Tapa ja muoto oli seuraava, näin ikään: minä tapasin hänet linnantapaisessa, istuin hänen kanssaan renkunmuotoisella ja seurasin häntä puistoon, jossa meidät tavattiin; joka kaikki yhteensä on tapa, muoto ja seuraus. Mitä muuten tapaan tulee, niin on kai tapana että mies puhuttelee naista; ja mitä muotoon tulee, – jossakin muodossa.

BIRON. Entä seuraus?

KALLO. Niin seuraus on kai selkäsauna. Jumala varjelkoon oikeutta!

KUNINGAS. Tahdotteko nyt tarkkaavasti kuunnella tätä kirjettä?

BIRON. Kuuntelemme kuin oraakkelia.

KALLO. O, Raakelia se lihallinen ihminen kuulee.

KUNINGAS (lukee). "Suuri majesteetti, taivaslaen sijaishallitsija, Navarran yksinhallitseva itsevaltias, sieluni maallinen Jumala ja ruumiini elatuspatruuna", —

KALLO. Ei vielä sanaakaan Kallostani!

KUNINGAS. "Näin se on". —

KALLO. Olkoon vain; mutta jos hän sanoo, että näin se on, niin on hänen totuudenrakkautensa vähän niin ja näin. —

KUNINGAS. Rauha!

KALLO. – Olkoon minun ja jokaisen kanssa, joka ei tohdi tapella.

KUNINGAS. Ei sanaakaan!

KALLO. – Muiden ihmisten salaisuuksista, sitä pyytäisin.

KUNINGAS. "Näin se on: korpinkarvaisen melankolian ahdistamana suljin mustanraskaan mieleni sinun terveyttätuottavan ilmasi terveellisen lääkityksen huomioon, ja, niin totta kuin olen aatelismies, päätin mennä jaloittelemaan. Aika, milloin? Kuudennen hetken vaiheella, milloin karja parhaillaan palkii, linnut parhaillaan nokkivat ja ihmiset istahtavat nauttimaan sitä ravintoa, jota sanotaan illalliseksi. Se, mitä tulee aikaan, milloin. Nyt perus, millä; tarkoitan, millä kävelin: se oli sinun niin kutsuttu puistosi. Sitten paikka, missä; tarkoitan, missä kohtasin tuon riettaan ja perin takaperoisen tapauksen, joka lumivalkeasta kynästäni irroittaa sen ebenholtsin-karvaisen musteen, jota tässä katselet, silmät, tarkastat ja näet. Mutta mitä tulee paikkaan, missä, niin se on idänpuoleista pohjoista itäpohjaa kohti tuon sinun kummallisesti kiemuroivan puistosi läntisestä kolkasta; siellä näin tuon halpamielisen tolvanan, tuon sinun iloisuutesi alhaisen kivenuoliaisen", —

KALLO. Minut!

KUNINGAS. – "Tuon oppimattoman vähätietoisien sielun". —

KALLO. Minut!

KUNINGAS. – "Tuon typerän vasallin". —

KALLO. Aina vain minut!

KUNINGAS. – "Joka, muistaakseni, on nimeltään Kallo". —

KALLO. Minä, niin!

KUNINGAS. – "Seuranaan ja seuralaisenaan, vastoin vahvistetuksi julistettua sääntöäsi ja kieltolakiasi, tuommainen – tuommainen – oo! tuommainen – minua hirvittää sanoa, mimmainen"

—

KALLO. Naikko.

KUNINGAS. – "Tuommainen isoäitimme Eevan lapsi, feminiini, tai, jotta suloälysi sen paremmin käsittäisi, nainen. Hänet minä – niinkuin iki-arvoisa velvollisuuteni kehoittaa – lähetän sinun tykösi saamaan ansaitun rangaistuksen, suloar mosi palvelijan Antti Pöllön kautta, miehen, jolla on hyvä maine, käytös, ryhti ja arvo."

PÖLLÖ. Minä se olen, luvalla sanoen; minä olen se Antti Pöllö.

KUNINGAS. "Mitä tulee Jaquettaan – niin on nimeltään se heikompi astia, jonka tapasin tuon vasta sanotun tolvanan kanssa, – niin säilytän häntä kuin lakisi vihan astiaa ja pienimmästä suloviittauksestasi olen jättävä hänet oikeuden käsiin. Kaikella täydellisimmällä, alamaisimmalla, sydäntä syyttävimmällä velvollisuuden innolla sinun Don Adriano de Armado."

BIRON. Se ei ollut niin hyvää kuin odotin, mutta kuitenkin parasta mitä olen kuullut.

KUNINGAS. Niin kyllä, huonoimmasta parasta. – Mutta kuules, poikaseni, mitä sanot sinä tästä?

KALLO. Minä tunnustan naikon.

KUNINGAS. Oletko kuullut julistusta?

KALLO. Tunnustan, että olen paljonkin siitä kuullut, mutta vähän pannut siihen huomiota.

KUNINGAS. Julistettiin vuosi vankeutta sille, joka tavattaisiin naikon kanssa.

KALLO. Minua ei ole tavattu semmoisen kanssa; se oli mamselli.

KUNINGAS. Hyvä; julistuksessa sanottiinkin: mamselli.

KALLO. Ei se ollut mamsellikaan; se oli neitsyt.

KUNINGAS. Sekin sanankäännöksi oli huomioon otettu; julistuksessa sanottiin: neitsyt.

KALLO. Jos asia niin päin kääntyy, niin kiellän hänen neitsyytensä; minut tavattiin tytön kanssa.

KUNINGAS. Se tyttö ei sinua suurinkaan auta.

KALLO. Auttaa se tyttö sentään jossakin asiassa.

KUNINGAS. Julistan sinulle tuomiosi: sinun tulee paastota viikon päivät vedellä ja leivällä.

KALLO. Mieluummin rukoilisin kuukauden päivät lammaspainin ja lihaliemen ääressä.

KUNINGAS.

Ja don Armadon vartijakses saat. —
Hänelle hänet jätä, lord Biron. —
Nyt, hyvät herrat, täyttämähän se,
Mink' äsken vakavasti vannoinme.

(Kuningas, Longaville ja Dumaine menevät.)

BIRON.

Min' annan pääni hatturähjäsestä,
Ett' ei nuo lait ja valat kauan kestä. —
No, tule, poikaseni.

KALLO. Minä kärsin totuuden tähden, herra; sillä tosi on, että minut tavattiin Jaquenettan kanssa, ja se Jaquenetta on uskollinen tyttö. Siis tervetullut, sinä autuuden katkera kalkki! Kova onni minulle vielä kerran hymyilee, ja siihen saakka käy istumaan, murhe!

(Menevät.)

Toinen kohtaus

Armadon asunto puistossa

(Armado ja Tiisa tulevat.)

ARMADO. Poika, mikä on merkki, kun suurihenkinen mies tulee raskasmieliseksi?

TIISA. Suuri merkki on se, että hän näyttää synkältä.

ARMADO. Ovathan synkkyys ja raskasmielisyys sama asia, sinä rakas poika-vesa.

TIISA. Ei, ei, hyvä Jumala! herra, ei.

ARMADO. Miten sinä erotat synkkyuden ja raskasmielisyyden, sinä hento nuorukainen?

TIISA. Osoittamalla helppotajuisesti niiden vaikutuksen, te jäykkä ukko.

ARMADO. Jäykkä ukko! Miksi jäykkä ukko?

TIISA. Hento nuorukainen? Miksi hento nuorukainen?

ARMADO. Sanoin "hento nuorukainen", pitäen sitä sopeutuvana tuntonimenä sinun nuoreen ikääsi katsoen, jota voimme kutsua hennoksi.

TIISA. Ja minä "jäykkä ukko", pitäen sitä soveltuvana nimityksenä teidän vanhaan ikäänne nähden, jota voimme sanoa jäykäksi.

ARMADO. Sievää ja näppärää!

TIISA. Mitä tarkoitate, herra? Minäkö sievä ja puheeni näppärä, vai minäkö näppärä ja puheeni sievä?

ARMADO. Sinä sievä, kun olet vähäinen.

TIISA. Vähäisen sievä, kun olen vähäinen. Miksi näppärä?

ARMADO. Siksi näppärä, kun olet liukas.

TIISA. Onko tuo oleva minulle kiitosta, herra?

ARMADO. Hyvin ansaittua kiitosta.

TIISA. Minä voin antaa saman kiitoksen ankeriaalle.

ARMADO. Mitä? Ettäkö ankerias on älykäs?

TIISA. Ankerias on liukas.

ARMADO. Minä sanoin, että olet liukas vastauksissasi. Panethan vereni kiehumaan.

TIISA. Siinä sain jo vastauksen, herra.

ARMADO. Minä en pidä sinusta, kun minua äyrit.

TIISA (syrjään). Päinvastaista tarkoittaa: äyrit eivät pidä hänestä.

ARMADO. Olen luvannut oppia kolme vuotta herttuan kanssa.

TIISA. Sen te voitte tehdä yhdessä tunnissa, herra.

ARMADO. Mahdotonta.

TIISA. Kuinka paljon on kolme kertaa yksi?

ARMADO. Minä olen vähän huono laskumies: se taito on viinurin älylle omiaan.

TIISA. Olettehan aatelismies ja peluri.

ARMADO. Myönnän kummankin: ne ovat molemmat täydellisen maailmanmiehen kiilloketta.

TIISA. Siis varmaankin tiedätte, kuinka suuri ykkösen ja kakkosen kokonaissumma on.

ARMADO. Se on yksi päälle kahden.

TIISA. Joka arki-ihmisten kielellä on kolme.

ARMADO. Oikein.

TIISA. No, oliko tämä nyt niin vaikeata opittavaa? Nyt olette oppinut kolme, ennenkuin olette ehtinyt kolmasti silmiänne räpäyttää; ja kuinka helppo on lisätä kolme-sanaan vuosi ja oppia kolme vuotta kahtena sanana, sen osaa tanssija-hevonenkin sanoa.¹

¹ Sen osaa tanssija-hevonenkin sanoa. Sh: n aikana herätti Lontoossa suurta huomiota erään skotlantilaisen Marocco-niminen

ARMADO. Sangen kaunis numero!

TIISA (syrjään). Tekemään teidät nollaksi.

ARMADO. Tämän päälle tahdon tunnustaa, että olen rakastunut; ja niin halpaa kuin onkin sotilaan rakastua, niin olen minä rakastunut halpaan hutsuun. Jos voisin noista kirotuista ajatuksista vapautua sillä, että sivaltaisin miekkani tuota vellovaa hempeyttä vastaan, niin ottaisin himoni vangiksi ja vaihtaisin sillä ranskalaiselta hovimieheltä jonkin uuden uutukaisen kohteliaisuuden. Minusta on halpamaista huokailla; pitäisi kai kirotta pois koko Cupido. Lohduta minua, poika! Mitkä suuret miehet ovat olleet rakastuneet?

TIISA. Hercules, herra.

ARMADO. Suloisin Hercules! – Enemmän esimerkkejä, rakas poikaseni, enemmän nimiä; mutta, sievä lapsukaiseni, niillä pitää olla hyvä maine ja ryhti.

TIISA. Simson, herra; hänellä oli hyvä ryhti, vankka ryhti: hän kantoi kaupungin portit selässään kuin mikäkin juhta, ja hän oli rakastunut.

ARMADO. Oi, sinä oivarakenteinen Simson! Sinä vahvajäseninen Simson! Minä voitan sinut miekanmittelemisessä saman verran kuin sinä minut porttien kantamisessa. Ja minäkin olen rakastunut. Rakas Tiisaseni, kuka oli Simsonin mielitetty?

TIISA. Nainen, herra.

ARMADO. Mitä luonteensävyä?

TIISA. Kaikkia neljää, tai kolmea, tai kahta, tai yhtä niistä neljästä.

ARMADO. Sano täsmälleen: mitä luonteensävyä.

TIISA. Vesiviheriää, herra.

ARMADO. Onko se yksi niitä neljää sävyä?

TIISA. Niin olen kirjoista lukenut; ja se on lisäksi paras kaikista.

ARMADO. Niin tosiaankin, viheriä on rakastavain väri; mutta vähän oli minusta Simsonilla syytä pitää senväristä lemmittyä. Oli varmaankin mieltynyt hänen älyynsä.

TIISA. Niin olikin, herra; hänellä oli viheriä äly.

ARMADO. Minun lemmittyäni on tahrattoman valkoinen ja punainen.

TIISA. Sangen tahraiset ajatukset, herra, käyttävät sellaisia värejä naamarinaan.

ARMADO. Selitä, selitä, sinä hyvin kasvatettu nuorukainen.

TIISA. Isäni äly, ja äitini kieli, auttakaa minua!

ARMADO. Sievä huudahdus lapsen suusta; sangen soma ja liikuttava!

TIISA.

Puna- ja valkovärit nuo
Vikoja peittelee:
Syyntunto poskeen punan tuo,
Ja pelko valkaisee.
Syy vaiko pelko muuttaa sen,
Sit' et siis koskaan nää,
Kun poskeen aina samainen
Tuo luonnonväri jää.

ARMADO. Eikö, poikaseni, ole olemassa balladia kuninkaasta ja kerjuutyöstä?²

TIISA. Maailma tosin teki itsensä sellaiseen balladiin vikapääksi pari kolme miespolvea sitten; mutta luulen, että sitä ei enää ole löytyvissä, tai jos olisikin, ettei enää kelpaisi sanat eikä nuotti.

hevonen, joka osasi tanssia, lukua laskea, korttia lyödä y.m.

² *Balladia kuninkaasta ja kerjuutyöstä*. Tarkoittaa vanhaa englantilaista balladia afrikkalaisesta kuninkaasta Cophetuasta, joka nai kerjäläistyön, Penelophonin. Samaan balladiin viitataan 42 siv.

ARMADO. Tahdon teettää siitä uuden sommittelun, jotta voisin harhatekoani puolustaa jonkun mahtavan edelläkävijän esikuvalla. Poika, minä rakastan tuota maalaistyttöä, jonka tapasin puistossa tuon järjellä varustetun moukan, Kallon, parissa: hän hyvin ansaitsee —

TIISA (syrjään). Raippoja; mutta sittenkin paremman rakastajan kuin herrani on.

ARMADO. Laula, poika; minun mieleni on rakkaudesta raskas.

TIISA. Kummallista, vaikka rakastatte niin kevytmielistä naista.

ARMADO. Laula, sanon.

TIISA. Malttakaa, kunnes tämä seurue on mennyt ohi.

(Pöllö, Kallo ja Jaquenetta tulevat.)

PÖLLÖ. Herttuan tahto on, että te, herra, otatte Kallon talteenne; ettekä saa sallia hänelle mitään huvitusta tai muuta kuritusta, vaan täytyy hänen paastota kolme päivää viikossa. Mitä tähän mamselliin tulee, niin täytyy minun pitää häntä täällä puistossa: hän on armosta määrätty maitotyöksi. Hyvästi jääkää!

ARMADO. Punastukseni ilmaisee minut. – Tyttö!

JAQUENETTA. Mies!

ARMADO. Käyn etsikolla luonasi maituhuoneessa.

JAQUENETTA. Likeltä otti!

ARMADO. Niin, kyllä tiedän aseman.

JAQUENETTA. Hyvä Jumala, kuinka oppinut!

ARMADO. Kerron sinulle ihmeitä.

JAQUENETTA. Tuollainen naama!

ARMADO. Minä rakastan sinua.

JAQUENETTA. On tuota ennenkin kuultu.

ARMADO. Ja sitten hyvästi!

JAQUENETTA. Kaunista matkailmaa!

PÖLLÖ. Tule, Jaquenetta!

(Pöllö ja Jaquenetta menevät.)

ARMADO. Sinä, lurjus, saat rikoksistasi paastota, ennenkuin saat armahduksen.

KALLO. Hyvä vain, hyvä herra, mutta, jos minun paastota pitää, toivon, että saan sen tehdä vatsa täytenä.

ARMADO. Sinä saat raskaan rangaistuksen.

KALLO. Olen teille kiitollisempi kuin palvelijanne, sillä heidän palkkansa on köykäinen.

ARMADO. Vie pois se konna, nälkäkoppiin pois!

TIISA. Tule pois, sinä synnin orja, tule!

KALLO. Älkää, herra, panko minua nälkäkoppiin, kyllä nälkää näen, vaikka olen irtaanakin.

TIISA. Ei, herraseni; se on semmoista irtaan nälkää; koppiin sinun pitää mennä.

KALLO. Hyvä; jos koskaan vielä näen niitä toivottomuuden ilopäiviä, joita ennen olen nähnyt, niin kyllä vielä jotkut saavat nähdä —

TIISA. Mitä nähdä?

KALLO. Ei muuta mitään, herra Tiisa, kuin mitä näkevät. Ei sovi vangin olla liian vaitelias puheissaan, ja sen vuoksi minäkään en sano mitään. Jumalan kiitos, minulla on yhtä paljon kärsimättömyyttä kuin muillakin, ja siksi voin olla rauhallinen.

(Tiisa ja Kallo menevät.)

ARMADO. Minä jumaloin itse maatakin, – joka on alhainen – jota hänen kenkensä, – joka on alhaisempi – hänen jalkansa ohjaamana – joka on alhaisin – polkee. Tulen valapatturiksi – joka on suuri vilppiuden todistus – jos rakastan. Ja kuinka voi se olla todellista rakkautta, jota vilppiydellä tavoitellaan? Rakkaus on menninkäinen; rakkaus on perkele; ei ole muuta pahaa enkeliä olemassa

kuin rakkaus. Kuitenkin Simson joutui kiusaukseen, ja hänellä oli tavaton voima; kuitenkin Salomo joutui viettelykseen, ja hänellä oli sangen hyvä äly. Cupidon vasama on liian vahva Herculeen nuijalle ja siis paljon, paljon tehokkaampi espanjalaista miekkaa. Ei *primat* eikä *sekundat* minua nyt auta; *passadosta* hän ei välitä, eikä pane arvoa *duellolle*. Hänen häpeänsä on, että häntä sanotaan pojaksi, mutta hänen kunniansa on, että hän voittaa allensa miehiä. Hyvästi, miehuus! Ruostu, miekka! Vaikene, rumpu! Teidän herranne on rakastunut; niin, hän rakastaa. Auttakoon nyt minua joku suoraanlaskettelija riimijumala, sillä varmaan minusta tulee sonettiseppä! Keksi, äly! Kirjoita, kynä! Nyt minusta lähtee vaikka täysinäisiä koko-arkin kirjoja.

(Menee.)

TOINEN NÄYTÖS

Ensimmäinen kohtaus Toinen kohta samaa puistoa. Etäällä iso telta ja pienempiä ympärillä

(Ranskan prinsessa, Rosaliina, Maria, Katariina, Boyet, hoviherroja ja seuralaisia tulee.)

BOYET.

Nyt, neiti, hienoin älyn voima käyntiin!
Aatelkaa, kenen Ranska lähetti
Ja kenen luo ja mille asialle.
Te, mailman ihailtava ihme, käynte
Navarran puheille, tuon verrattoman,
Jok' yksin peri kaikki miesten avut;
Ja käynnin aiheena Guienne, jok' oisi
Häälahjaks oiva kuningattarelle.
Niin kallista nyt hurmaa tuhlaillkaa
Kuin luonto, joka hurman kallistutti,
Kun koko mailman jätti hiukumaan
Ja kaikki tuhlas antimensa teihin.

PRINSESSA.

Vaikk' onkin, loordi, kauneuteni köyhä,
Kehunne rusetta se tok' ei kaipaa.
Kauneutta silmätunnoll' ostetaan,
Ei julkikaupata kuin halpaa kamaa.
Min' en niin halaa kiitostanne, kuin te
Nimeä viisaan, noin kun älyänne
Älyni kiittämiseen tuhlaatte.
Nyt vaade vaatijalle: tiedätte,
Mit' uuttera on huhu toivotellut,
Ett' on Navarra tehnyt lupauksen
Hikoilla kirjakoina kolme vuotta,
Joll' aikaa ketään naist' ei hoviin pääse.
Siis, ennenkuin nuo portit kielletyt
Me avaamme, niin tarvis hänen mieltään
On tiedustaa; ja luottain taitoonne
Me sulosuiseks valtamiemeksemme
Nyt valitsemme teidät. Sanokaa,
Ett' tärkeiss' asioissa, joilla kova
On kiire, tytär Ranskan kuninkaan
Navarran itsen pyrkii pakinoille.

Siis joutukaa. Täss' alamaisin mielin
Me armollista päätöst' odotamme.

BOYET.

Siit' ylpeilen ja halusta sen teen.

PRINSESSA.

Halunne aihett' antaa ylpeyteen.

(Boyet menee.)

Mut keitä on nuo munkit, hyvät herrat,
Tuon hurskaan herttuan valakumppanit?

1 HOVIHERRA.

Yks Longaville on.

PRINSESSA.

Tunnetko sa hänet?

MARIA.

Kyll', armo, tunnen. Muutamissa häissä,
Jaques Faulconbridge kun kauniin tyttärensä
Perigord-kreivin avioksi antoi,
Näin Normandiassa tuon Longavillen.
Hän kiitetty on suurist' avuistaan;
Kyvykäs taidoissa ja taistoss' uljas;
Ei missään huono, jos vain tahtoo hyvää.
Hyveiden loistoss' on vain yksi tahra, —
Jos hyveiden voi loistoss' olla tahraa — :
Terävä äly tylpän tahdon päässä;
Se äly puree, eikä tahto tahdo
Ketäkään säästää älyn hampaista.

PRINSESSA.

Iloinen herra, niinkö? sutkasuu?

MARIA.

Sen sanoo, joka häneen tutustuu.

PRINSESSA.

Ituunsa moinen äly surkastuu.
Mut entä muut?

KATARIINA.

Dumaine, mies nuori, hyvin kasvatettu
Ja rakas sille, jolle hyve rakas;
On voimaa haavoittaa, mut' ei tee haavaa;
Hänt' äly kaunistais, jos ois hän ruma.
Ja kauneus hällä korvais älyn puutteen
Näin hänet herttua Alençonin luona;
Ja kertomani siitä, mitä näin,
On miehen suureen arvoon nähden pientä.

ROSALIINA.

Toinenkin noista herroist' oppineista
Siell' oli silloin; nimens' on Biron,
Jos oikein muistan; sukkelamman kanssa,
Mut siivon pilan rajoiss' arvatenkin,
En hetkist' ole vielä viettänyt.
Älylle silmä aina aihett' antoi,
Ja joka seikan, minkä silmä keksi,
Sen äly käänsi hauskaks leikiksi
Ja kaunis kieli, ajatusten tulkki,
Niin sopivaan ja siroon puki muotoon,
Ett' ukot jouten pilaa kuunteli
Ja nuoret siitä aivan hurmaantuivat;
Niin somaa, lennokasta oli puhe.

PRINSESSA.

Hyvä Isä! Lemmen pauloissako kaikki,
Jokainen omaansa kun somistaa
Noin kauniill' ylistyksen kukkasilla?

1 HOVIHERRA.

Tuoss' on Boyet.

PRINSESSA.

Kuink' otti teidät vastaan?

BOYET.

Navarrall' oli tulostanne tieto,
Ja valakumppaneineen oli valmis

Teit', armas neiti, vastaan ottamaan
Jo ennen tuloani. Sen vain tiedän,
Ett' ennen saatte kedoll' asua,
Ikäänkuin mikä hovin piirittäjä,
Kuin valastaan hän pyytää vapautusta
Ja teidät päästää tyhjään taloonsa.
Tuoss' on Navarra.

(Naiset panevat naamiot kasvoilleen.)

(Kuningas, Longaville, Dumaine, Biron ja seuralaisia tulee.)

KUNINGAS. Kaunis prinsessa, tervetullut Navarran hoviin!

PRINSESSA. Kauniin annan teille takaisin, ja tervetuliaisia en ole vielä saanut. Tämän hovin katto on liian korkea ollakseen teidän, ja tervetuliaiset aukealla kedolla liian alhaiset minulle.

KUNINGAS.

Hoviini olkaa tervetullut, neiti!

PRINSESSA.

No, ollaan sitten; viekää minut sinne.

KUNINGAS.

Anteeksi, arvon neiti! Valan tein.

PRINSESSA.

Avuksi, armon neitsyt! Hän sen rikkoo.

KUNINGAS.

En, ehdoin tahdoin, vaikka mailman saisin.

PRINSESSA.

Juur' ehdoin tahdoin.

KUNINGAS.

Tietämätön neiti
On valastani.

PRINSESSA.

Josp' ois herra samoin,
Niin tietämättömydessään ois viisas;
Nyt viisaudessaan tietämätön on.
Pois isännyden vannoitte, ma kuulin;

On kuolinsynti pitää moinen vala,
Ja synty sit' on rikkoa.
Mut anteeks, olen liian äkkituima:
Mun opettaa ei sovi opettajaa.
Suvaitkaa tästä nähdä asiani
Ja kiireest' antaa mulle vastaus.

(Antaa hänelle paperin.)

KUNINGAS.

Sen tehdä koitan mitä kiireimpään.

PRINSESSA.

Sen pikemmin ma pääsen lähtemään;
Rikotte valanne, jos tänne jään.

BIRON.

Tanssinko teidän kanssa Brabantissa?

ROSALIINA.

Tanssinko teidän kanssa Brabantissa?

BIRON.

Sen teitte.

ROSALIINA.

Tarpeetonta sitä silloin
On kysyä.

BIRON.

Noin raisu älkää olko.

ROSALIINA.

Syy teidän: kyselyenne kannustaa.

BIRON.

Älyenne noin jos laukkaa, pian uupuu.

ROSALIINA.

Ei, kunnes ratsastaja suohon suupuu.

BIRON.

Mik' aika nyt on päivää?

ROSALIINA.

Se, jolloin narrit räivää.

BIRON.

Eläköön posken verho!

ROSALIINA.

Ja alla poski terho!

BIRON.

Mont' ylkää saapukaan!

ROSALIINA.

Mut teidänlaist' ei vaan!

BIRON.

Siis minä mennä saan.

KUNINGAS.

Prinsessa, satatuhat kruunua
Isänne tässä väittää maksetuksi;
Mut se vain puolet siitä summast' on,
Jonk' isältäni sotainaks sai hän.
Mut oletetaan, että hän tai me
On summan saanut, – jota emme ole, —
Niin viel' on satatuhat kruunua,
Jost' osa Guiennest' on vakuutena,
Vaikk' ei sen summan arvoinen se lie.
Isänne, kuningas, jos tahtoo siis
Sen osan maksaa, mik' on maksamatta,
Niin luovutamme hälle Guiennen
Ja majesteetin ystäviksi jäämme.
Mut tätä hän ei näytä tarkoittavan.
Hän tässä satatuhat kruunua
Takaisin vaatii, vaan ei puhu siitä,
Ett' tämän summan suorittamisella

Palauttais oikeutensa Guienneen,
Jost' ennemmin me päästä tahtoisimme
Ja ottaa satatuhat kruunua
Kuin pitää perin köyhtyneen Guiennen.
Jos isänne ei pyyteet, jalo neiti,
Sotisi järjen tunnustusta vastaan,
Niin somuutenne vastoin järkeäkin
Sais tunnustuksen sydämmeltäni
Ja tyytyväisnä palaisitte Ranskaan.

PRINSESSA.

Isääni, kuningasta, loukkaatte
Ja loukkaatte myös omaa mainettanne,
Kun näytte kieltävän sen saaneenne,
Jok' alttiisti on teille suoritettu.

KUNINGAS.

Sen vannon, siit' en koskaan ole kuullut.
Todistus tuokaa; takaisin sen maksan
Tai luovun Guiennestä.

PRINSESSA.

Sana pitää. —
Boyet, sen summan kuitit näyttäkää,
Jotk' antanut on Kaarlen, hänen isäns',
Erikois-uskotut.

KUNINGAS.

Ne tahdon nähdä.

BOYET.

Anteeksi, paketti ei ole tullut,
Joss' oli nää ja muutkin todistukset;
Mut saatte kaikki nähdä huomenna.

KUNINGAS.

Ma siihen tyydyn. Kun ne nähdä saan,
Niin kaikkiin kohtuvaatimuksiin myönnyn.
Nyt moiset saakaa tervetuliaiset
Kuin arvo, loukkaamatta arvoa,
Voi teidän-vertaiselle tarjota.
Oveni teilt' on suljettu, mut, neiti,
Tääll' ulkona niin teitä kohdellaan,

Kuin sydämmessäni te asuisitte,
Vaikk' en voi teitä kotiin majoittaa.
Hyvyydess' anteeks suokaa. Hyvästi!
Taas huomenna me käymme terveisillä.

PRINSESSA.

Ilo ja rauha olkoon osananne!

KUNINGAS.

Ja teille osaks omat toivomanne!

(Kuningas seurueineen menee.)

BIRON.

Neiti, mielin suosittaa teitä omalle sydämmelleni.

ROSALIINA.

Olkaa hyvä, ilmoittakaa suosioni; hupaista olisi nähdä tuota.

BIRON.

Oi, jos sen voihkinan te kuulisitte!

ROSALIINA.

Onko se hupsu tautinen?

BIRON.

On, sydäntautinen.

ROSALIINA.

Siis suonta iskekää!

BIRON.

Mut auttaisiko tää?

ROSALIINA.

Siit' apua, jos mistä.

BIRON.

No, silmilläs siis pistä!

ROSALIINA.

Ei, puukko vain vie vaivas.

BIRON.

Elosi kaitkoon taivas!

ROSALIINA.

Sun vieköön elämästä!

BIRON.

Ei kestä kiittää tästä.

(Vetäytyy syrjään)

DUMAINE.

Kysyä minun suokaa: tuo nainen kuka on?

BOYET.

Nimeltä Rosaliina ja suvult' Alençon.

DUMAINE.

Ihana nainen! Hyvästi, monsieur!

(Menee.)

LONGAVILLE.

Kysyä suvaitkaa mun: tuo valkeassa kuka?

BOYET.

Jos valkialla tarkastellaan, on se nainen muka.

LONGAVILLE.

Mut mikä pimeässä? Nimensä, pyydän vaan.

BOYET.

Häll' yksi vain on, sitä ette pyytää kehtaakaan.

LONGAVILLE.

Mut kenen hän on tytär?

BOYET.

Emonsa, niin ma luulen.

LONGAVILLE.

Haa, tyhjää parran pärinääkö kuulen?

BOYET.

Suututte suotta ihan:
Isä on Faulconbridge.

LONGAVILLE.

Pois unohdin jo vihan.
Soma tyttö tosiaan.

BOYET.

Niin sattuu toisinaan.
(Longaville menee.)

BIRON.

Ken on tuo hunnukas?

BOYET.

Katariina mukamas.

BIRON.

Pois luvattu vai vapaa?

BOYET.

No, aina miten tapaa.

BIRON.

Hyvästi; tervetultuamme meille!

BOYET.

Hyvästit mulle, tervetulot teille.

(Biron poistuu, naiset paljastavat kasvonsa.)

MARIA.

Tuo, tuossa on Biron, sen tuntee sutkistaan:
Joka sana sutka on.

BOYET.

Ja joka sutka sana vaan.

PRINSESSA.

On oikein teidän pitää kiinni hänen sanoistaan.

BOYET.

Juur' olin kiinni käydäkin, kun hänet jo laivaan saan.

MARIA.

Kaks hurjaa uuhta!

BOYET.

Miks ei ruuhta, irvihammas?
Minäkö uuhi? Syöttömaaks siis huules anna, lammas.

MARIA.

Te uuhi, minä laidunmaako? Joko päättyy pila?

BOYET.

Kun laitumeksi sinut saan.

(Tahtoo suudella häntä.)

MARIA.

Ei, armas uukkoseni,
Ei yhteismaata huuleni, vaikk' auki onkin hila.

BOYET.

Kenelle auki?

MARIA.

Minulle ja minun onnelleni.

PRINSESSA.

Ain' älyt härnää, mutta tämä pitkälle jo meni.
Jos noita älyn nuolianne teill' on mieli käyttää,
Navarran kirjatoukille nyt sopis niitä näyttää.

BOYET.

Jos tarkkuuteni, – joka harvoin pettänee, —
Sydämmen ymmäkieltä, joka silmiss' ilmenee,
Voi tulkita, niin varmaan on Navarra saastuuntunut.

PRINSESSA.

Kuin?

BOYET.

Taikka, niinkuin lempisiipat sanois: rakastunut.

PRINSESSA.

Ja mikä perusteenne?

BOYET.

Oo, miehen koko sävy se silmäin karsinaan
Pois vetäytyy ja sieltä kurkkaa, haastain halujaan.
Sydän, kuin hohtokivi, jossa teidän kuva väilyy,
Se ylpeänä leimastansa silmässä nyt päilyy.
Suu nurpeissaan, kun haastaa vain saa, mut ei nähdä voi,
Se supatellen astuu ja silmään kompuroi.
Näin siihen kaikki aistit ne kilvan kiiruhtavat,
Ett' ihanimmist' ihanimman nähdäksensä saavat.
Kaikk' aistit silmässä asuvat kuin helmet kristallissa
Ja ruhtinasten vain ne ovat ostettavissa.
Niin lasilippahassa ne näyttää arvojaan
Ja vilkuttavat ohimennen teitä ostamaan.
Ja kasvojen on reunuskin niin täynnä muistutusta,
Ett' ilmeisesti todistavat silmän hurmausta.
Guiennen teille hankin, Navarran valtikan,
Mun tähteni jos hälle suotte pienen suudelman.

PRINSESSA.

Pois teltaan tulkaa, naiset; Boyet on tuolla päällä.

BOYET.

Kun sen tuon ilmi, mitä oma silmä näkee täällä!
Ma hänen silmäns' aioin vain suuksi muodostella,

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.